

Є. М., Столітній А.В. та ін.; за заг. ред. Ю. Г. Севрука, А. В. Столітнього. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2017. 282 с.

4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

Саковський Андрій Анатолійович,

директор навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Жижин Артем Вадимович,

аспірант кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування – визнана та поширена інституція в усьому цивілізованому світі. Незаперечний факт, що найбільших результатів в будь-якій діяльності можливо досягти шляхом поєднання зусиль зацікавлених сторін, які мають спільну мету або завдання. В такому разі, група (колективний суб'єкт взаємодії), яка утворилась, посилюється не лише кількісно з боку людських та матеріально-технічних ресурсів, але й якісно, за рахунок вузької спеціалізації та професійних навичок окремого учасника у певній сфері діяльності.

Особливої уваги взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування потребує під час документування кримінальних правопорушень. Оскільки супроводжується значною кількістю ризиків, обумовлених специфікою діяльності самих суб'єктів. В першу чергу це ризик розкриття державної таємниці, зокрема, щодо проведення оперативно-розшукових заходів та таємниці слідства. По-друге, проведення оперативно-розшукових заходів майже завжди межує з обмеженням конституційних прав людини. По-третє, небезпека для життя і здоров'я, пов'язана із ризиками професійної діяльності самого працівника правоохоронних органів і т.д.

Тому розкриття та дослідження проблеми взаємодії підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування під час документування кримінальних правопорушень було і залишається актуальним у світлі наведених ризиків, а також важливим для виконання завдань кримінального правосуддя.

Питання щодо взаємодії оперативних підрозділів з іншими суб'єктами оперативно-розшукової діяльності розглядалися в роботах А. А. Аксьонова, Л. П. Бусвої, Ю. І. Веселова, В. І. Василичук, А. Ф. Возного, Р. С. Белкіна, В. С. Гаркуша, К. К. Єрмакова, С. М. Піскун, М. А. Погорецького, Д. Й. Никифорчука, А. Н. Порубова, Л. Д. Удалової, В. П. Шеломенцев, В. Ю. Шепітько, С. С. Чернявського, Ю. Ю. Орлова та багатьох інших. Значущість проведених наукових досліджень досить велика, однак питання щодо проблеми взаємодії підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування під час документування кримінальних правопорушень потребують постійного дослідження та висвітлення.

Процес виявлення кримінальних правопорушень побудований на виявленні в навколишньому середовищі характерних змін, які можуть свідчити про їхню підготовку або здійснення. Причому відомості про вчинений або злочин, що готується, можуть бути виявлені в місцях, на які не поширюється юрисдикція конкретного підрозділу кримінальної поліції. А з урахуванням специфіки організації діяльності уповноважених підрозділів кримінальної поліції, ведення пошукових заходів за межами об'єкта, що ними обслуговується, нерідко представляється складним.

Особлива роль у вирішенні цієї проблеми приділяється правильній організації взаємодії в процесі виявлення, припинення кримінальних правопорушень, оскільки вона надає можливість взаємного використання суб'єктів, що перебувають у розпорядженні, ресурсів у місцях проведення оперативно-розшукової діяльності.

Основна діяльність підрозділів кримінальної поліції направлена на виявлення та отримання оперативно-значимої інформації про підготовку чи вчинення злочину, а також осіб, які їх готують чи вчиняють. При цьому важливу віху у взаємодії з органами досудового розслідування займає обмін цією інформацією, а точніше – фактичними даними.

Тобто, під взаємодією ми розуміємо засновану на законах і підзаконних нормативних актах погоджену за цілями, місцем, і часом діяльність незалежних один від одного підрозділів чи окремих працівників щодо поєднання можливостей, сил, методів і засобів, які є у їх розпорядженні для успішного проведення комплексу процесуальних, оперативно-розшукових, організаційно-технічних, профілактичних і інших заходів боротьби зі злочинністю.

Слід зазначити, що можна говорити про повноцінну взаємодію тоді, коли суб'єкт, наділений управлінськими повноваженнями, у процесі своєї діяльності ставиться до ієрархічно підлеглого утворення саме як до суб'єкта, не придушуючи суб'єктивних його якостей. Оперативний підрозділ, що здійснює оперативно-розшукове документування повинен мати можливість самому обирати спосіб документування, в залежності від конкретної оперативної обстановки.

Визначення документування, на наш погляд, повинно містити мету його здійснення, оскільки остання позначається на способах її досягнення.

Згідно сучасних наукових уявлень, мета документування полягає у виявленні фактичних даних, необхідних для доказування у кримінальному провадженні, вирішення інших завдань кримінального судочинства, а також для потреб самої оперативно-розшукової діяльності.

Таким чином, суб'єктові взаємодії властиві наступні, придбані в процесі його становлення й розвитку, суб'єктивні якості: активність, самосвідомість себе як суб'єкта стосовно інших суб'єктів, унікальність, усвідомленість і воля діяльності, що визначають вільний вибір конкретних цілей. Крім того, сукупному суб'єктові взаємодії властива внутрішня структурна будова, розподіл функцій між складовими елементами даної структури і їхня взаємозалежність, незведена до простої арифметичної суми складової групи суб'єктів колективна свідомість і самосвідомість, що визначають наявність групових реакцій і колективну волю до дії.

Оперативно-розшукове закріплення отриманих фактичних даних забезпечує їх вірогідність, збереження для подальшого використання, а також ідентифікацію задокументованих джерел. Воно є також однією з гарантій законності під час проведення документування. Як визначає теорія та свідчить практика, документування як самостійний елемент доказування малоєфективний. Так чи інакше, для того, щоб притягнути особу до кримінальної відповідальності, результати оперативного документування повинні бути «легалізованими» у кримінальному процесуальному праві шляхом слідчих (розшукових) дій. Тобто для ефективного забезпечення здійснення правосуддя необхідно застосовувати в комплексі оперативно-розшукове та кримінальне процесуальне, а також інші галузі права, що обумовлюється та реалізується у взаємодії їх суб'єктів.

Враховуючи викладене, можемо дійти висновку, що під взаємодією підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування під час документування кримінальних правопорушень розуміємо здійснюваний відповідно до чинного законодавства суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, кримінального процесу та інших галузей права спільний процес збирання, систематизації, перевірки і оцінки фактичних даних, необхідних для доказування у кримінальному провадженні, вирішення інших завдань кримінального судочинства та оперативно-розшукової діяльності, із подальшою їх перевіркою та закріпленням у визначеному кримінальним процесуальним законом порядку, що супроводжується обміном інформацією, консультаціями та наданням іншої допомоги з врахуванням суб'єктивних особливостей та ресурсних можливостей кожного із суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Погорецький М.А., Шеломенцев В.П. Фіксація фактичних даних про злочин. *Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції): Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. редактори:*

В.В. Коваленко, Є.М. Моїсєєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. Київ: Атіка, 2010. Т. 6. 1043 с.

2. Порубов А.Н. Взаимодействие как процессуальная и профессиональная функция следователя, эксперта и органа дознания. *Вопросы криминологии, криминалистики и судебной экспертизы*. Минск, 1998. Вып. 13. С. 23–28.

3. Сорокотягин И.Н. Понятие и виды взаимодействия следователя и сведущих лиц (специалистов, экспертов). *Тактика и психология взаимодействия следователя и эксперта*: межвуз. сб. научн. трудов. Свердловск, 1989. С. 56–62.

Свобода Євгенія Юрійвна,

професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Михальчук Тетяна Володимирівна,

старший викладач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОМИЛОК ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТА ФІКСАЦІЇ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ТА ПРИЗНАЧЕННІ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Слідча та експертна діяльність, як і будь-який вид діяльності людини не виключає можливості певних неточностей і помилок, що набули назву слідчі та експертні помилки. На жаль, помилки були і залишаються об'єктивною реальністю нашого сьогодення. Вони суттєво впливають на результативність роботи оперативно-розшукових, слідчих і судових органів.

У загальному виді поняття, причини, класифікацію слідчих та експертних помилок розглядали у своїх роботах В.М. Абрамова, Р.С. Белкін, І.Г. Вермель, А.І. Вінберг, Г.Л. Грановський, І.М. Каплунов, Н.І. Клименко, Л.В. Кочнева, А.Ю. Краснобаєва, Г.Є. Макушкина, Н.А. Паліашвілі, А.К. Педенчук. На існування проблем помилок при проведенні окремих видів судових експертиз звертали увагу Л.М. Бедрін, М.А. Броннікова, Л.А. Вінберг, Н.М. Дяченко, А.Ю. Комісаров, Г.В. Кружкова, А.А. Солохін. Однак проблема і сьогодні не отримала глибокого і всебічного розгляду. Помилки у слідчій та експертній практиці залишаються нерідким явищем.

Помилку розуміють як неправильність у вчинках, діях. Некоректність результату яких-небудь дій.

В юридичній практиці помилку розглядають як неправильність в діях і в думках, спотворене порушення закону, недоліки і похибки